

Aanbevelingen voor Plan van Aanpak Haarlemse energietransitie vanuit de gezamenlijke energie-initiatieven/coöperaties

Wij hechten groot belang aan lokale eigendom en burgerparticipatie in duurzame energie, geheel in lijn met de andere e-initiatieven in Noord Holland Zuid (zie RES Manifest VEINH). Groene stroombronnen als collectieve zonnedaken of windturbines in eigendom van coöperaties leveren niet alleen materieel voordeel op voor Haarlemmers, maar zijn ook inspirerend en motiverend voor verdere energieprojecten zoals isolatiecampagnes en duurzame warmte. Een gemeenschappelijke (coöperatieve) aanpak zorgt voor 'eigendom' van en betrokkenheid van Haarlemmers bij onze duurzame energievoorziening en het vergroot de sociale cohesie.

Dit schept de vertrouwensbasis die onmisbaar is om inwoners te motiveren om te investeren in zonnestroomdelen, of in de toekomst in windstroomdelen of warmtenetten. De benodigde investeringen zijn enorm hoog en daarom is het essentieel dat burgers/investeerders zekerheid hebben omtrent de rentabiliteit en toekomstbestendigheid. De coöperatieve aanpak impliceert geen winstoogmerk, wel volhoudbare exploitatie. De winst gaat naar de deelnemers.

Zoals ook in het RES Manifest is aangegeven, zien de coöperaties en energie-initiatieven een prominente regisseursrol van de gemeente als onontbeerlijk. Daarvoor is coördinatie tussen de verschillende diensten nodig (vastgoed, juridische zaken, economische zaken, vergunningen en duurzaamheid), zodat via één aanspreekpunt zaken kunnen worden geregeld. Met een oplossingsgerichte werkwijze kunnen gemeente en coöperaties versneld resultaten boeken.

Coördinatie en regie door de gemeente is ook van groot belang in de afwegingen die moeten gemaakt bij (nieuwe) datacentra. Die leggen een groot beslag op het elektriciteitsnet, met grote risico's op disbalans in het net. En mogelijk claimen zij een dusdanig groot deel van beschikbare subsidies voor

duurzame energie, dat dat ten koste gaat van de fondsen voor burgerinitiatieven/coöperaties.

Ervaring en uitrol

Met de nu 8 gerealiseerde zonnestroomdaken hebben wij ervaring opgedaan en we zien goede kansen voor grootschaliger uitrol van deze installaties. Wij zien deze aanpak en coöperatie-structuur als eerste fase in de Haarlemse energietransitie. Hierop voortbouwend kunnen wij in een latere fase bijdragen in projecten voor duurzame warmte en windenergie.

Naast het wettelijk/belastingtechnisch kader van de postcoderoos ('regeling verlaagd tarief') waarmee coöperaties tot heden goede ervaring hebben opgedaan, is het uitgeven van obligaties/crowd funding in combinatie met SDE+ subsidies een mogelijkheid om bewoners te laten participeren.

Bovendien zien wij kansen om investering en 'gebruik' van zonnestroomdelen (of wind-) te scheiden. Zoals elders in Nederland al gerealiseerd kunnen ook hier bewoners met een laag inkomen deelnemen, CO₂-vrije stroom gebruiken tegen gunstig tarief, waarbij anderen (burgers, een bank) de investeringskosten op zich nemen. En waarbij de -stroomdelen dienen als onderpand. Deze 'sociale' financiering geeft elke Haarlemmer toegang tot lokale, betaalbare en groene energie. (bestaande voorbeelden: Herbaijum, Hof van Twente, Bommelerwaard, Rivierenland). Ondersteuning vanuit de gemeente in het afsluiten van leningen (bij bv de BNG), of bij mogelijke controles in regelgeving, draagt zeker bij tot het slagen van deze sociale propositie.

Een gezamenlijk (revolverend) fonds, te financieren middels een jaarlijkse afdracht per coöperatielid en/of uit de opbrengst van geleverde energie, is een goede buffer bij onvoorziene omstandigheden. (Onvoorziene sloop van een gebouw/verplaatsing installatie, dakconstructie-onderzoek dat onvoorzien negatief uitvalt, tijdelijke voorfinanciering dakonderhoud, etc.). Een garantiestelling door de gemeente Haarlem is hierbij zeer wenselijk.

Gemeentepanden

Wij zien uit naar de uitkomst van de inventarisatie van die panden en de energie-eisen waaraan ze (moeten) voldoen. In de afwegingen die de gemeente maakt om gebouwen te laten voldoen aan de strengere

energieprestatie-eisen, benadrukken wij dat naast het belang van ‘gemeentegebouweigenaar’ ook het maatschappelijk belang van collectieve zonnedaken voor de burgers een rol speelt. Pv-panelen op een pand zijn wellicht een kosteneffectieve manier om aan energieprestatie-eisen te voldoen, maar daarmee missen we de kans op een project voor omwonenden met veel meer maatschappelijke impact.

In het geval dat de bestemming of het eigendom van een pand in de nabije toekomst onzeker is, als er bijvoorbeeld plannen voor verkoop spelen, wijzen wij erop dat een eventueel collectief zonnedak op dat pand geen risico is maar een aanwinst. Een recht van opstal-overeenkomst geeft daarin zekerheid voor alle partijen. Een eventuele nieuwe eigenaar zal zo’n installatie waarderen als aanwinst.

Industriële daken/grote bedrijfspanden

Het economisch perspectief is voor veel bedrijven vaak van kortere duur dan voor andere sectoren. Gebouweigenaren kunnen in veel gevallen niet overzien of hun bedrijf over pakweg 15 jaar nog bestaat. Die onzekerheden zijn te ondervangen door als coöperatie te sparen voor een financiële buffer, zodat de kosten voor een eventuele noodzakelijke demontage in geval van sloop, en verplaatsing van een installatie daarmee kunnen worden opgevangen. Ook hierbij kan de gemeente ondersteunen door garantstelling voor situaties waarin de buffer nog onvoldoende hoog is. Overigens, het recht van opstal blijft, ook al gaat een bedrijf failliet of komt er een andere eigenaar.

Bedrijven kunnen met het beschikbaar stellen van daken invulling geven aan maatschappelijk verantwoord ondernemen en zo hun relatie met omwonenden in positieve zin versterken. Een gunstige participatiemogelijkheid voor eigen werknemers is ook een mogelijkheid.

De gemeente heeft een duidelijke verantwoordelijkheid in handhaving van de wet Milieubeheer en de Energiebesparingsplicht voor gebouwen. Volgens de huidige regels tellen zonnepanelen op een bedrijfsdak alleen mee in de energieprestatiepunten als dat bedrijf ook zelf die elektriciteit verbruikt. Een collectief zonnedak waarbij de deelnemers de stroom ‘afnemen’ (via het net) weegt dus niet mee in de energieprestatie, helaas.

Toch kan de gemeente hier een stimulerende rol vervullen door mogelijke combinaties van een ‘eigen’ pv-installatie en een collectieve (als daar de ruimte

voor is) onder de aandacht te brengen. Dat levert schaalvoordeel op. De gemeente kan dit bevorderen door bij dergelijke combinaties bedrijven een korting te geven in de ozb.

Daken op gebouwen van maatschappelijke instellingen, onderwijsinstellingen en andere semi-overheid

Bij dergelijke daken zijn de rechten en plichten van gebouw-gebruiker of -bezitter niet altijd helder, en is de rol van de gemeente vaak diffuus.

De ervaring met het NOVA-dak en het Onze Gezellen sporthal-dak leert dat juist onderwijs en sportinstellingen veel belang hechten aan een goede relatie met hun omgeving en enthousiast zijn over het coöperatiemodel, omdat dit past bij hun maatschappelijke rol en bij de duurzame relatie met de omgeving; en omdat zij minder waarde hechten aan een commercieel interessant aanbod. Vandaar dat de voorbeelden ook navolging vinden, zodat nu weer twee nieuwe grote installaties kunnen worden ontwikkeld op het Mendel College en het Ruud van de Geest sportpark. De maatschappelijke instellingen die nu betrokken zijn pleiten voor een bredere bekendmaking van deze positieve ervaring. Daarvoor zorgen zij zelf in hun netwerken, maar hier zou de gemeente ook een belangrijke rol in kunnen spelen.

De ervaring leert echter ook dat de gemeente bij dergelijke panden meerdere rollen heeft, omdat de instellingen vaak in zones liggen waar ook toekomstige woningbouwontwikkeling speelt. En die verschillende rollen leiden bijna altijd tot diffuse informatie naar de gebouweigenaar/beheerder waardoor onnodige belemmeringen worden opgeworpen in het realisatieproces en de energie-coöperatie risico's loopt op verlies (onnodige kosten van extra haalbaarheidsonderzoek), of dat de gebouweigenaar/beheerder mogelijk afhaakt, ook als het pand wel geschikt is en niet in de weg staat van toekomstige woningbouwontwikkeling.

Het is duidelijk dat het hier gaat om grote gebouwen/daken en met gebruikers die open staan voor benutting van die daken voor groene energie voor de omliggende wijken. De invloed van de gemeente is hier groot. Wij pleiten er daarom voor die aan te wenden in positieve zin, dus actieve stimulering. Waarbij de realisatie van collectieve zonnedaken prioriteit heeft en een relatie moet worden gelegd met de woningbouwontwikkeling en de mogelijkheden

voor recht van opstal. Het gaat vooral om een houding van *hoe kan het wel*, in plaats van het opwerpen van eenzijdige belemmeringen vanuit beperkt geïnterpreteerde regelgeving.

Voor de daken van de woningcorporaties geldt hetzelfde als voor de maatschappelijke instellingen. Het gaat vaak om grote gebouwen met eigenaren die open staan voor de benutting ervan voor hun eigen bewoners en bewoners uit de omliggende wijken. Gezien de opgaven die woningcorporaties hebben op het vlak van betaalbare woningbouw, verduurzaming en versterking van buurtcohesie voor hun deels kwetsbare bewoners, kan de coöperatieve aanpak juist voor hen ook een meerwaarde bieden.

De gemeente Haarlem en de energie-coöperaties committeren zich aan de realisatie van minstens 10 collectieve zonnedaken per jaar, en evalueren jaarlijks de voortgang.

Erna Hollander, namens Kennemer Kracht

Benno Boeters, namens Spaarzaam

En Haarlem Noorderlicht, DE Ramplaan, Zonneplaneet, Groene Ambassade, Spaargas en Energiek Velsen